

LEDARE

Ledare: Inget Irakval i USA

PUBLICERAD 2008-08-02

UTVALD LÄSNING I DIN MEJLBOX

Skaffa nyhetsbrev

DN:s chefredaktör Peter Wolodarski väljer ut veckans mest läsvärda artiklar.

I juli 2007 seglade Hillary Clinton fram mot kröningen som det demokratiska partiets presidentkandidat. På den republikanska sidan uppfattades John McCain som politiskt död. Orsak: hans arbete för en liberal invandringsreform samt hans starka förord för fler amerikanska marktrupper till Irak. McCain drev fram den nya Irakstrategin, "the surge", genom en fyra år lång och ensam kampanj mot dåvarande försvarsministern Donald Rumsfeld.

Demokraternas senatsledare Harry Reid förklarade Irakmissionen "förlorad" våren 2007. Barack Obama gick hårt emot "the surge" och begärde snabb hemtagning av trupperna. Men även republikanska partiaktivister ville till nästan varje pris bli kvitt kriget. Inte i ett val till ville de offra partiet på Irak. McCain var en rätt ensam röst i öknen.

Sommaren 2008 är situationen helt annorlunda. I maj 2007, alldeles innan den nya strategin och truppinsatsen var på plats, dödades 121 amerikaner i Irak, i juni i år 18. Det rör sig om en nedgång i förluster med cirka 85 procent. Om man ser på statistiken månad för månad blir sambandet med strategiskiftet uppenbart.

Andra faktorer har förvisso spelat in. "The Sunni Anbar Awakening", när tunga sunniledare tog kontakt med amerikanerna på senhösten 2006 för att markera vilja att samarbeta, var viktig. Likaså var det betydelsefullt att Iraks premiärminister Maliki visade kraft att sätta shiaextremister på plats med sin aktion i Basra. Men förutsättningen var att man kunde lita på förstärkt amerikanskt stöd. Utan den garantin kunde samarbetsvilliga sunniledare räkna med att bli dödade.

Det har sagts att McCain blandat ihop händelseförloppet. Icke så. Sunniledarna tog sitt initiativ före beslutet om "the surge" i januari 2007. Men de hade inte vågat fullfölja det utan detta beslut. Vad som kallas "the surge" bestod inte bara av fler marktrupper utan också av att man höll områden så att ett normalt politiskt och administrativt liv kunde upprättas. Det råder ett direkt samband mellan den nya strategin och övriga politiska framsteg i Irak.

Vad blir nu konsekvenserna av den nya situationen i det amerikanska presidentvalet 2008? Det är inte givet. Politiker bjuds sällan tacksamhet från väljare. John McCain kan

visserligen göra trovärdigt att hans envetna arbete mot Rumsfeld och för ett strategiskifte ledde till framgång ur en annars katastrofal och mycket farlig situation. Barack Obama, å sin sida, har fått utrymme för att säga att situationen nu är så god att det är realistiskt att dra tillbaka de amerikanska trupperna inom 16 månader. Obama kan hävda att han visade gott omdöme genom att från början vara emot hela Irakmissionen. McCain kan belägga gott omdöme i fråga om rätt strategi för att förhindra nederlag.

Vad som har hänt är att Irakfrågan oväntat neutraliserats inför presidentvalet. Premiärminister Maliks oväntade tal om att USA bör kunna lämna Irak under 2010 kan av Obama beskrivas som ett stöd för hans tidtabell, av McCain som ett belegg för hans framgång. Det har blivit möjligt för USA att snart lämna med sina stridande trupper (även Obama har förklarat att han vill ha kvar några tiotusental amerikaner som instruktörer med mera).

Opinionsmätningar bekräftar att frågan nu tycks närmast neutral mellan kandidaterna. Andelen amerikaner som tror att Irakinsatsen på lång sikt blir en framgång har ökat starkt på ett år (från 27 till 39 procent). Mer än hälften bedömer att USA är på väg att vinna i "kriget mot terrorismen" (mot bara en tredjedel i början av 2007). Men flertalet amerikaner vill ut snabbt från Irak. Utsikten är nu att de kan komma ut snabbt, som Obama sagt, och med framgång, som McCain begärt.

Vem gynnar det att frågan neutraliserats? Rimligen den för vilken Irak var mest av en belastning inför valet, vilket torde ha varit republikanerna och deras presidentkandidat. Demokraterna förberedde en kampanj om att McCain ville vara kvar i Irak i 100 år. Den får nu läggas åt sidan.

Nästa fråga är vad som i stället fyller dagordningen. Ekonomin, är det givna svaret. Men vad inom ekonomin? Energipolitiken, som det nu ser ut. Den har tagit över som inhemsk huvudfråga, från sjukvården. Dess tyngd som valfråga ökar av att kandidaterna har klart skilda åsikter. Båda är miljövänner. Men McCain vill bygga nya kärnkraftverk, exploatera olja i USA som ersättning för import från Mellanöstern och satsa stort teknologiskt på "rent kol". Obama står, än så länge, fast vid den klassiska vänsterpositionen nej till allt utom sol och vind.

Rasmussen Reports visar att andelen osäkra väljare är dubbelt så stor som vid motsvarande tidpunkt inför presidentvalet 2004. Det speglar en stark kvardröjande osäkerhet kring Obama, som är en nykomling i den nationella politiken. Men det är också en följd av att de centrala frågorna har skiftat så snabbt och starkt. Presidentvalet 2008 blir ingen folkomröstning om Irak. Kanske, däremot, om Barack Obama. Och om amerikansk energipolitik.

Hans Bergström är docent i statsvetenskap samt fristående kolumnist och fd chefredaktör i Dagens Nyheter. Han utkommer om fyra veckor med en bok om John McCain.

TEXT

Hans Bergström